

SLOVENKA

Glasilo slovenskega ženstva

St. 24.

V Trstu 20. novembra 1897.

Letnik I.

Častitim našim gg. naročnicam in naročnikom!

Vse one častite gg. naročnice in naročnike, ki niso še vplačali naročnine, prosimo, da storé to čim prej.

Upravništvo „Edinosti“.

Rojenice ob prvi slovanski zibki.

Ležalo divno dete — naša majka Slava v zibki svoji...
Iz zlatih solčnih žarkov dete so ovijali povoji
In trate pisane so bile za plenice,
Vspavančice najslajše pevale so ptice.
Ob zibki tej so prvič stale Rojenice tri
In Slavi sodile usodo so bodočih dnij.
Dejala prva je: „Usoda bodi, dete, tebi draga,
Od mene čar narave sprejmi in zaklade težke blaga,
In dokler Stvarnik solнца božjega ne vgasne,
Ne bo ti škodoval noben sovrag in čas ne.
Čprav ti tuge solza včasih porosi oko,
Otrla deca tvoja s krepko bo ti jo roko!“
„Da, da! i jaz proslavljeno te vidim v broji hčerk delavnih,
Ki ti vzgojile sinov bodo na stotine vrlih, slavnih
In...“ „Dosti“, kriknila hudobno tretja vmes je,
„Po vajinem deležno tukaj že nebes je
Naj detešče... a moja sodba se tako glasi,
Da sreče brez nesreče nihče v krilo ne dobi.
Darov se prejšnjih ne dotaknem, a ne morem si drugače,
Na kvar ti bode dar in čar, ker vlekel na-se bo snubače
Lakomnih tujcev, ki morili bodo ti otroke,
Da majko lažje spravili bi v svoje roke“...
„Iz ust mi v zlobi svoji prej besedo vzela si,
Izjemno moja sodba zdaj do konca se glasi:
Naj pridejo snubači, Slava bo imela tisoč sinov čvrstih,
Ki dolgoroke tujce bodo klestili po prstih!“

Márica II.

Po vseh svetih.

Strupenomrzla sapa
Zavila se je v dol,
Z nebá na zemljo kapa
Snegá in dežja pol.

Po grobih zadnji venci
Raz križe se majó
V jesenski mrtvi senci
Majó se in sahnó.

Na travnate zdaj ruše
Ne joka več zemljan,
Saj dan za verne duše,
Minil je solzni dan.

Srcá so zopet tiha
Kot venci od rastlin,
Hladi se in usiha
Na rájnikie spomin.

Oblaki le, kot sami
Imeli bi srcé,
Nad njimi in nad nami
Pretakajo solzé.

Anton Medved.

Oblaček.

Oblaček plove čez goro,
Tako svetel, tako krasan, —
Od tod hiti — drugam vesla,
Kjer spet bo vstajal solčni dan.

In jaz — oziram se za njim,
Moj duh v daljavo z njim hiti:
Oh, morda za-me še drugje
Usoda šteje zlate dni.

Kristina.

Prva sreča.

Slike po naravi — Ruski spisala M. Krestovska, po izvorniku poslov. A d o l f P a h a r.

(Zvršetek).

XI.

Ravno pred domom je bil velik cvetličnjak. V njem so že cvetele rane, bledolilove irise in bele zvezdice narcisov so jarko pestrele sredi travinega zelenja.

— To je tudi Lizino delo! — je z vidnim ponosom dejal Aljoša, kateri je ljubil vse, kar je delala sestra. — Hočeš, jaz ti jih natrgam?

— Ne, ne — rekla je Zina — pred vsem pojdiva k Volgi.

— Da! — vzkliknil je tudi Aljoša, — pred vsem k Volgi.

V tem trenutju se je spomnil da sta današnje jutro še-le zdaj prvokrat sama.

— Ne, — dejal je tedaj, — pred vsem te moram poljubiti!

Zina se je zasmejala in, zabivša svojo nestrpnost, sta obstala za trenutje v starem javorjevem drevoredu, katerega drevje se je tako razraslo, da so se vrhovi skoraj mej seboj zapletali in je solnce, prodiraje skozi nje, v jarkih točkah igralo na pesku ozke poti, sredi kakor čipke lahne in od listja trepetajoče sence.

— Ali ti je prijetno tu? — vprašal je Aljoša tiho, sè zamišljeno nežnostjo gledaje v lice žene.

— Prijetno! — dejala je Zina tako tiho in v njenih blestecih, še otroškojasnih očeh je bilo toliko sreče in ljubezni do njega, da je, ugledavši sebe v njih, on sam še silneje čutil silo svoje lastne sreče in svoje lastne ljubezni do nje.

— A glavno je, — mislil je, ljubeče gledaje v te mile oči, — glavno je to, da, dokler sem bil sam, brez nje in brez njene ljubezni, nekako docela nisem čutil življenja, t. j. nisem čutil take radosti, takega smisla v vsem. A od tedaj, ko sem pri njej, se je ta smisel in radost pojavila v vsem, v meni, v ljudeh in v prirodi.... Celó v teh solčnih progah drevoreda, v teh lužah po dežju, v katerih odseva nebo, v tem ptičjem žvrgolenju in celó v belih trakovih njene obleke, v vsem tem se je pojavilo nekaj živega, rodnega.... In vse je postalo lepše....

— In nikdar se ne boš kesala, da si me vzela in prišla sem? — vprašal je kakor prej tiho in jo gledal.

— O, Aljoša! — vzkliknila je s karanjem in postalo ji je tako hudo in žalostno od tega vprašanja, da je hotela zaplakati. No, ni utegnila zajokati, ker jo je on iznova krepko poljubil in prijevši jo zopet za roko, šitél ž njo po drevoredu. In veselo je bilo jima, begati tako, roko v roki, drug z drugim ter slišati, kako jima šumi v ušesih zrak, rézan od njunega urnega tekanja.

Čutila sta se tako mlada, zdrava in srečna, da se jima je zdelo neprijetno hoditi, kadar je bilo mogoče leteti in govoriti z navadnim umerjenim glasom, s kakoršnim so govorili drugi ljudje, ne tako srečni kakor

ona, kadar je bilo mogoče na ves glas kričati in smejati se. Njuna obraza sta se nehoté nasmihala, vedno bi bila rada begala, kričala, smejala se in pela, tako glasno in zvonko, da bi se naslajala o svojih lastnih mladostnih glasovih.

Vsa pota v vrtu so bila zasuta, kakor s snegom, z bledorožnatimi lističi ocvélih jablan in višenj in Zini se je zdelo, da je zaradi teh belkastih, po zemlji raztrošenih lističev še veseléje živeti na svetu.

No, nenadoma je kriknila in nehoté obstala, iznenadjena od radosti.

Na svojem begu sta žavila za ogel nekéga drevoreda in naravnost pred njima, nekako v nižini, a vendar visoko, se je nakrat zalesketala v široki progí — Volga.

— Glej! — vzkliknil je Aljoša v svoji razburjeni radosti, ko je zagledal svojo ljubljeno reko.

— Vidiš jo, kaka je pri nas! — vzkliknil je zmagoslavno. — Nalašč sem te privedel po tem drevoredu naravnost k strmini; te je imeniten pogled nánjo, ker, ko sem ideš, osobito prvokrat, tedaj gotovo ne misliš, da je ona tako blizo, in kar, nakrat, se prikaže kakor na dlani!

— Ah, kakova prelest! — zašepetala je Zina.

— Glej sediva tu in naglejva se je dosita, potem idiva dale.

Sedla sta v travo ter, stisnivši se drug k drugemu, molcé gledala na prekrasno sliko, razprostirajočo se pred njima.

Bila sta na taki višini, da jima gore niso zaslanjale prostora in je Volga vsa modra od nebesnega odseva, svobodno in mogočno izginjala daleč tja v daljavo in se zavijala še-le na obzorji v nekov modrikast dim.

Bele skale desnega brega so se tako jarko črtale na modrini jasnega neba, da ni bilo možno gledati nánje, a še jarče, kakor raztopljeno srebro, je gorela in se isknila na oslepitelnem blesku solnca velika, razhajajoča se proga na vodi, v katero so padali žarki.

— Veš, Aljoša, — je rekla Zina, tiho stiskaje moževo roko, — jaz bodem sedaj, kakor ti, ljubila Volgo... Naj bo sedaj ne samo „tvoja“, a „najina“ Volga! Dobro? Naj bo vse, vse, Volga, življenje, misli, vse naj bo skupno najino! Da, Aljoša?

Aljoša je stisnil Zino k sebi in sè zamišljenim, vlažnim bleskom v očeh, gledal v daljavo.

Molcé sta sedela zopet nekoliko in Zina je gledala, kako so plavale mimo nju nabásane ladije in kako jarko so igrале pisane, modre in rudeče srajce čolnarjev na solnci.

— Ah, Aljoša, Aljoša! — vzkliknila je nenadoma, — kako krasno je živeti na svetu! In veš, veš kaj! Jaz gledam Volgo in vem, da teče daleko, daleko, dasi je ne vidim vse in tako je krasna, krasna! In zdi se mi, da je ona kakor najino lastno življenje, tudi takó prekrasno in tudi takó dolgo, dolgo... in se tudi tako skriva v dim, katerega se ne vidi dalje, no, o katerem vendar vemo, da je tudi tam, za dimom, ravno tako krasno, kakor tu! Je-li res, Aljoša?

— Resnica... — je dejal Aljoša, a záse pomislil,

da tudi ta ljubljena Volga ni vselej tako krasna, kakor danes, ko v njeni globini odseva nebo in nu površini bliska solnce ter so bregovi pokriti z mladim, vigrednim zelenjem, da so tudi na njej dnevi strašne burje in viharjev, kadar razburjena vse lomi na svojem potu in požira v svojo sedaj pokojno in laskavo globino toliko žrtev, toliko človeških življenj . . .

„Da“, mislil je, „glej, midva ljubiva drug drugega, kakor le kdo more ljubiti in v vsem odseva del naše sreče in ljubezni . . . ali, ali, morebiti pride dan, ko se to izpremeni, ko tndi midva, tako se ljubeca, začutiva, da je vsa to bilo samo pena in zmeta! Ona me prevara in neha ljubiti in jaz njo! . . . Ali je mogoče, da se to v resnici kedaj zgodi!“ vprašal je sebe z grozo in tugo in prihajalo mu je strašno že pri sami misli, da bi se mogla njuna krasna sreča skaziti in končati, kakor se je skazilo in končalo na milijone človeških sreč . . .

„Ni treba misliti o tem . . .“ rekel je sam sebi z boleščjo, „osobito zdaj, ko je vse tako krasno . . . Pustimo, da se meni to zdaj tako dozdeva, da mej nama ne bode kakor pri drugih in da se bode nadaljevala najina sreča na vselej . . . pustimo, naj se mi to dalje dozdeva . . .“

In on je potegnil Zino k sebi ter goreče poljubil njene čiste oči, katere so zdaj tako radostno, s tako ljubeznijo gledale njega in mu obetale to srečo in to ljubezen še daleko, daleko tam v prihodnjosti . . .

Iz Dr. Dežmanovih spisov.

O lepoti in negovanji človeške kože.

(Dalje)

Kar se tiče vrsti hrane, trdè nekateri fizijologi, da preobilna mesnata hrana ne podivjuje samo telesa, ampak tudi dušo in нрав, a da je nasprotna obilna rastlinska hrana lepoti najkoristnejša; ona oblažuje naravo človeško ter podaja telesu mehkeje in blažje oblike. Zato trde zopet isti fizijologi, da je v narodih, koji se bavijo največ s poljedelstvom, tudi največ lepih ljudi. Poleg hrane treba je še gledati na probavljanje. Kdor hoče, da bode in ostane lep, mora paziti na probavljanje in paziti, da si ne kvari želodca, ker kadar se pokvari prebavljanje, delajo se v želodcu mlečne in octeve kisline, ki se rade izločujejo v koži in kvarijo polt. Kdor ima torej tako polt, ki se mu često in lahko skvarja, naj ne jé takih jedi, koje napravljajo mnogo mlečne in salovne kisline; ne sme si torej preveč oblagati želodca ali jesti mnogo sladkorja, mnogo sira ali masti. Tudi bdenje in spanje ter prava mera v obeh ima svoj upliv na lepoto kože. Kdor spreminja noč v dan in dan v noč, kdor lega po polnoči po poznem delu ali jelu, ter spi zopet družega dne do poldne, naj ne upa, da ostane lep. Naravna lepota zahteva, da zgodaj legate in zgodaj vstajate. Človek, ki živi po noči, cvete kakor cvet, kojega mesto, da bi solnce grelo, uzgaja se le pri luči, ali celó v temini. Dokazano je, da po. dolgem jatanjem spanji, osobito, če se po njem pereš z

mlačno in ne z mrzlo vodo, postane koža mehka in zabuhla. Glavni pogoj lepote je: čistoba, umivanje in kopanje. To spoznavajo izmed vseh narodov najbolj Angleži. Anglež bolj ceni telo nego obleko, ker pravi: kar je bliže koži, to bodi čisteje in lepše; zato je njegovo spodnje odevalo dražje od zgornjega in radi tega se Angleži perejo in kopajo tako često. Kako je v nas? Koliko je v nas ljudi, koji se umivajo le enkrat na dan in še tedaj le obraz in roke, a samo ob nedeljah menjujejo perilo, samo enkrat se v letu kopajo ali zato menjajo po večkrat na dan zunanjo obleko, koja se vidi. Česar se ne vidi, to za nje ni vredno, da se neguje. Čistoba je, kakor pravi Addison, dojka in hraniteljica milobe in ljubezni, ona je čuvajka zdravja in naravne lepote.

Kopanje je koristno iz dveh vzrokov: ono pospešuje čistoto in krepí teló. To so čutili zakonodajatelji že v najstarejši dobi ter so prav sé zakonom silili ljudi na kopanje, kakor Mojsija in Mohamed. V Grkih in Rimljanih je bilo povsod javnih kopeli za ljudstvo. S kakimi stroški so se dvigale one veličastvene zgradbe, katerih razvalinam se čudimo še danes. A kaj se stori danes za javna ljudska kopališča, dasi so ona največja potreba za ljudstvo? Malo in premalo. Vsi, kojim je na srci blagor in sreča narodova, morali bi skrbeti za to, da se dvignejo javna ljudska kopališča povsod po naših mestih osobito pa v Zagrebu (Ljubljani), koja bi moglo ljudstvo upotrebovati za malo novcev in z malo izgubo časa. Ni treba dragih, od mesta oddaljenih kopeli, ampak treba je napraviti v njegovi sredi javno kopališče, v kojem bi se mogel za malo denarja, ali ako možno zastonj, vsakdo kopati. Glejte n. pr. Angleže, kako dvigajo povsod javna kopališča, če imajo dovesti vodo od Bog zna kakove daljave.

Naposled je treba, da se spominjamo duševnega in nraavnega pogoja lepote, po kojih zadobiva ona še-le pravo življenje. Med te pogoje spada najprej delo. Bresposlenik in lenuh ne more biti nikdar ugoden v pristojnem in nraavstvenem društvu; on more sicer biti nacifrana goska glumač z ugodno masko ali nobena lepa prikazen. Moža brez koristnega posla primerjal je nekdo bujnemu trnju na obdelanej njivi človeške družbe, a ženo brez koristne zabave metulju, koji se ziblje od enega cveta do družega, zgubljuje od njih sijajni prah svojih kril, dokler se ne izgubi naposled med plodovitim klasjem.

Kdor teži za lepoto, ne sme biti prestrasten, kajti kako more biti lepo, kar ni umerno, složno? Dobro vemo vsi, da strasti, ki sé svojo razuzdanostjo rušijo duševno harmonijo, vrezujejo z ostrimi črtami sledove svoje neskladnosti v obraz, pačijo in grdijo tudi največjo lepoto.

Treba je še dodati, da kdor hoče biti naravno lep, mora nraavstveno živeti; nraavstvenost je ono vrelo, iz kojega zajema telesna lepota plemenitejši izraz; nraavstvenost podaje pogledu človeški čar, osobito dražest resnosti in posmehu usten, a vsemu telesu ono dostojanstvo, ki premaga tudi surovega človeka. Razuzdani človek, in naj mu je dala narava obličje samega Apola ali Venere, ni nikdar v istini lep in vsa njegova lepota je zaman v očeh nraavstvenih ljudi.

Iz tega, kar sem povedal, sledi, da naravna lepota stoji na istem temelju, na katerem stoji zdravje, zato je povsem resničen izrek, da ne more biti lepote brez zdravja.

Da preidem zopet na negovanje kože, naj povem, da se mora vsaka ženska varovati vsakega vpliva, ki bi škodil njeni lepoti. V vsakem času in v vsakem naobraženem narodu vporablja so žene pihalk, solnčnikov ter pajčolanov.

Solnčnik in pahljača imata varovati teint ženskega lica od prevelike svetlobe, odbijati bliščobo solčnih žarkov, hladiti in delati senco. Večji solnčnik (entouscas) zajedno hladi in dela večji prepah, osobito ko je zrak sé solnčno svetlobo jako segret. Pahljače se večinoma zlorabljaajo. Nekatere lepoticice, koje na bode na koncertu, v gledališču, ali na posetu, ne smejo držati pihalke drugače, nego da si ž njo lice in prsa vedno hladé. Vroče lice, koje se često hladi s paljačo, ne more dolgo ohraniti svojega teinta pa take lepoticice zbolé tudi prav lahko na očeh in v grlu.

Pajčolan so izumili, da čuva žensko lice, ali imejte pajčolan le proti vetru in mrazu ne vedno, kajti baš on pokvari teint najlažje, vpliva na pogled očesa in včasih tudi na oko samo. Pajčolan naj bo redek in tenek, črn pa tem bolj, ker on kvari najbolj brst (teint) kože, ker sprejema v se največ solčnih žarkov.

Kožo moramo tudi krepiti in krepiti se z umivanjem in kopanjem. Po umivanju treba se marljivo trti (frotirati) sè suho, debelo teračo (brisačo) ali še bolje s flanelasto rokovico, ker se s tem pospešuje krvni tok po površini telesa in to bi imele delati posebno vse one gospe, ki sedé mnogo. Tako umivanje se priporoča posebno zvečer, predno se gre spat. Po umivanju naj se še koža na licu, na vratu in na rokah namaže z mandeljnovidim oljem ali še bolje s cold-creamom.

Nadalje ne sme obleka biti pretopla, ker se s tem jemlje koži potreben zrak in s tem postaja koža mehka, izgublja barvo, srbi itd. Tu se mora opomniti, da bi se moralo bolje gledati na odevanje telesa. Tako so n. pr. gospe po zimi na zgornjem telesu preveč, na spodnjem pa premalo oblečene. Da se koža okrepi, treba je tudi čistega, svežega zraka in pravičnega dihanja. Kako more n. pr. imeti zdravo kožo ona gospa, ki sedi ves dan zaprta v sobi, kjer je zrak topel, pokvarjen z vonjavami, cvetjem in svetlobo sveč. Poglejte ljudi, ki so po svojem pozivu prisiljeni živeti v pokvarjenem zraku, kako so blede in bolne kože.

Kakor zrak, tako je potrebna tudi svetloba za naravno lepoto kože. Brez svetlobe ni barve ni cvetja.

Cepljenje kózić je glavno in najbolje ličilo. Ono ne samo, da reši smrti toliko otrok, ampak varuje tudi lice od njegovega največjega neprijatelja, od kôz (osepnic).

Naposled moram svetovati, da se kolikor možno malo uporabljajo kterasibodi umetna sredstva za lepšanje kože in brsti, ker vse kvarijo kožo, ako niso baš osnovana na temelju znanstva, česar pa nestrokovni svet ne more presojevati. Zato tudi nečem tu le govoriti o njih, kakor tudi ne o kožinih boleznih, ker se bojim, da bi s

proučevanjem o zdravljenju bolj škodil nego koristil. Kdor ne pozna natanjko človeškega telesa, kdor ni opazoval začetka, razvitka in nadaljnega širjenja bolezni, kdor ne pozna svojstev in delovanja zdravil, oni naj se nikdar ne zdravi sam. — Tudi najčistejša riževa moka škodi teinetu; treba je torej tudi to sredstvo rabiti le malo, vsekako pa izmivati si z lic predno se leže.

Kar se tiče ličil, opomnim samo, da vsak, koji jih vporablja, vzbuja sum, da ali ni bil nikoli lepe brsti, ali da jo je izgubil. Kdor ima lepo brst, temu ni treba nikakih ličil.

Ninon de Lenclos je bila v svoji dobi najlepša gospa na Francoskem ter je bila še v svojem 90. letu nežne, sveže in mlade kože. Mnogi so jo zavidali in mislili, da ima ona kako tajno sredstvo, da si ohranja tako polt. Nekdo od njenih čestiteljev jo zaprosi nekoč, naj te svoje tajne ne nese sabo v grob, ampak naj pové njemu to sredstvo. In res ga je uslišala. Pokazala mu je vrč hladne vode in kos flanele. Ali Ninon de Lenclos ni bila v svojem času samo najlepša, ampak tudi najbolj bistrournna Francozinja. Ona je svojemu čestilecu pokazala le polovico tajne; druga polovica je bila v moči in razvitku njenega duha. Ninon de Lenclos je bila samo zato najlepša, ker je poleg svoje telesne lepote bila najbolj bistrournna med francoskimi gospami, a jaz sem že rekel od začetka, da ni prave lepote, ako ne sodelujeta zajedno duh in telo,

Márica.

Ljubica.

Jamici v ličecih
Ljubki ima,
Kadar obrazek mi
Njen se smehlja.

Strah pa — če ljubica
Kaj se srdi,
Strele mi mečejo
Njene oči.

Zobkov pokažeti
Vrsti se dve,
Beli kot snežec je
Vrhu gore.

Bliske ognjene jaz
Hitro gasim,
Ko jo na srci spet
Tesno držim.

Kristina.

Mati in sinovi.

Naš realen čas, ki je napovedal boj vsem uzorom, vplival je tudi na družinsko življenje. Današnja moderna vzgoja sosebno krši iskreno razmerje med materjo in sinom. Dandanašnji se še redkokedaj sliši, da ta ali oni sin spolnuje naravne dolžnosti ljubezni in spoštovanja do svoje matere, a če se imenujejo taki slučajji, vidijo se nam kot nekaj čudež. To pa je gotovo slabo znamenje! Večina sedanjih doraslih sinov odtujena je materi svojej

po svojem duhu. Mati seveda to čuti, a žalostno dejstvo vidi se jej naravno in malokedaj se pobriga zato, da bi si pridobila sinovo zaupanje, da bi mu postala prijateljica v pravem pomenu besede. In da bi kedo prašal mater, kaj je krivo, da se ne razumeta s sinom, ne znala bi v največjih slučajih, kje tiči uzrok. Laskaje si z zavestjo, da je spolnila svojo dolžnost kot mati, odgovorila ti bo večina materá: „Hči je za mater celo kaj družega, nego sin!“

Prav za prav se začenja ta ločitev sina od matere z onim trenutkom, ko sleče mali paglavec krišce in obleče prve hlačice. Materine misli se vedno bolj sučejo okoli deklic, nego okoli dečkov. Za sinčka se da obleka narediti navadno pri krojaču, za hčerko jo napravi mati sama ali jo da šivati doma pod svojim navodom. Hčerke se potem podučujejo doma v ženskih ročnih delih, pomagati morajo tu in tam materi, kolikor se more zahtevati od skromnih otroških močij, dečki pa se pode s svojimi tovariši čez drn in strn. Vsaka mati se zanima za deklice in njih razmere, da hčerka ne pride v dotiko s slabo tovaršijo, za dečka je navadno vsejedno in tako se dogaja, da se sin nehote odlušči od domače hiše, videvši, da se nihče ne briga zanj, dočim je hčerka odgovorna za vsak svoj korak.

Proč s predsodki! Mati si osigura lahko ravno tako sinovo zaupanje kakor hčerino, če jej je seveda kaj na tem ležeče. Mati se mora pečati z dečki ravno tako kakor z deklicami. Zanimati se mora za njegove tovariše, za njegove igre, seosebno pa za njegove otroške zmožnosti, s katerih pomečjo ugane marsikatero pametno. Njeno pazljivo, bistro oko lahko opazuje njegovo mišljenje in čuvstvovanje, njegove načrte za bodočnost. A ne samo opazovanje je dano v njeno roko, ampak še veliko več! ona sina lahko vodi kakor jej je drago, posebno če razume občevati s svojo dečo prijateljski, ne vedno kakor stroga vzgojiteljica. Takoj bo vedela razsoditi, kedaj je dečko objesten, kedaj surov, ali se norčuje ali koga zasmehuje. V navadnih, prijateljskih pogovorih mu lahko pokaže pot do pravice, ne da bi v mali glavici vzbudila sum, da ga hoče podučevati. Ljubezen do čednosti in pojem časti vzbudi mu lahko na tak način v prsih, da človeku dobro de, kadar mu pride pred oči taka majhna korenina, poštenjak od pete do vrha.

Ko se razvije iz dečka mladenič, mora ga mati razveseljevati s tem, da mu i ona kaj zaupa. Pove mu naj sem ter tja kaj iz svojega življenja, pa tudi o predmetih, katere prinese človeško življenje seboj pred ali slej, naj govori. Zanima naj se za sinove prijatelje in njihove nazore in če nanese slučaj, da kateri izmed njih greši takó ali takó, naj ga nikar ne obsoja preostro, da ne rani čuta prijateljskega idealizma v sreču sinovem, ki brani prijatelja, in da ne krši sinovega zaupanja v njeno človekoljubnost.

Materin vpliv ni nič manjše vrednosti za sina, nego za hčer. Marsikatera surovost in nesramnost moška zahvaliti se ima na svojem obstanku . . . materi, ki ni znala ali pa je pozabila vsaditi v sinovo srce spoštovanje do plemenitega ženstva, spoštovanje, ki pa nima ničesar

opraviti s tistimi neslanostimi, s katerimi se navadno dvori praznoglavim gospodičinam in gospem.

In kaj je odgovorila neka znamenita gospa golo-brademu mladeniču, ki je z vsem cinizmom trdil, da so vse ženske ničvredne? . . . Dejala mu je: „Kako Vas omilujem, ubogi, mladi mož! Kakšna je morala biti Vaša mati, kakšne so bile Vaše sestre, da tako govorite!“ . . .

Čprav si mož prisvaja logiko, kot poseben dar, kateri dobi vsak že pri rojstvu — najbrž od Rojenic — vendar obsoja vsako ženo vedno po uzorcih istih žen, s katerimi je občeval. Najprej si vzame za vzgled mater, potem sestre, pozneje ljubico(e), končno pride na vrsto soproga. Materin vzgled pa je merodajen, kajti čisto se je pripetilo, da je mož še vedno veroval v blage ženske značaje, čeprav je imel ničvredne sestre, neznačajne ljubice in še slabšo soprogo, a mati je bila ženska po božjej milosti.

Torej, matere, katere vas je Bog oblagodaryl s sinovi, ne mislite, da moškim ni treba nežne vaše ljubavi! Ne odtujite si sina niti za korak ne! Slediti morate razvijajočemu se duhu malih sinov, kajti iz njih postanejo veliki, iz njih se razvijejo možje, kateri so poklicani, da pozneje vzamejo v svoje roke odgovornost za usodo svoje soproge, svoje družine!

Priredila **Márica II.**

Ob glogovem grmu.

Jeseni, ko umira zadnja roža,
Po ravni hodim pokošeni
Sam samcat — zdi se mi, da glogov grm
Ob gozdu vabi: Sédi k meni!

Pa gole veje té pogledi moje,
Na njih pripeto mehko gnezdo!
Pomladi slavec tu je drobolél;
Pod južno zdaj prebiva zvezdo,

Kjer belocvetna mirta zeleni,
Na deblu on popeva njenem,
Deželo rajsko ziblje v rajski sen —
A jaz samevam tu in — venem.

Anton Medved.

Denar in sreča.

Spisala **Márica.**

(Dalje).

Dolenec in drugi veljavni možje ki imajo prvo besedo pri Sv. Ivanu, ne bili bi postavili za kandidata v mestni in deželni zbor mirnega in malobesednega Berneta, ko bi ne bilo tako velike potrebe.

Prvič se je Berné sam branil, ker si ni hotel nakopavati skrbi, drugič pa, dasi ni bil posebno star, bil

je jako slaboten. Potreba in sila narodne stranke bila je pa velika.

Nasprotna stranka bila bi proti komu drugemu gotovo zmagala — saj ni bil odločilen sam Sveti Ivan. — Berné pa se je bil v tem malem času priljubil povsod; ker je storil okoličanom že mnogo dobrega in — na denar mu tudi ni bilo treba gledati — mogel se je meriti z nasprotno stranko.

Okolica tržaška je glede tega še vedno prav na slabih nogah. Ni čuda; ljudje so večinoma revni ter imajo od danes do jutri, ne pa toliko, da bi mogli pošiljati svoje sinove v srednje in višje šole. Komaj zvrši — in večkrat tudi tega ne — ljudsko šolo, mora v rokodelstvo; za to nima okolica inteligence, nima mož, ki bi se mogli v zboru vspešno potegovati za pravice proti jezicnim in učenim italijanskim doktorjem.

Kaplan, in učitelj sta agitirala — tajno se ve da — in mora se reči, da sta veliko pripomogla k Bernetovi izvolitvi.

V nedeljo je imel torej biti osodepolni dan. Zjutraj volitve, zvečer pa „beseda“ in tega dneva so pričakovali težko vsi naši znanci iz raznih razlogov.

V soboto zvečer po glavnih vajah v dvorani, spremlila sta Denkman in Gornik Irmo in Mileno domov.

Kaplan, videč, da je odveč, se je ustavil v spodnjih prostorih, kjer so bili glasni pevci, večinoma volilci. Tu se je govorilo in napivalo prihodnjem poslancu do pozne noči. Vreme je bilo lepo, hladno, brez vetra, nebo temno plavo, a brez mešeca.

Gornik je dvoril nocoj posebno Irmi, s katero sta bila nekaj korakov za Denkmanom in Mileno in do katerih se je čul od časa do časa Irmin zvonki glas, s katerim je odgovarjala njegovim laskavim besedam.

„In Ema?“ prašala je hipoma resno.

„Njej sem dal slovó, kakor ste hoteli, Irma.“

„Revica, zdaj bo pa nesrečna.“

„Ne mislite tega“, ona je jako hladnokrvna, in ne bo je zadelo hudo.“

„A vi, vi bili bi vse življenje svoje nesrečni, ko bi jaz ne segla vmes; vi ognjeni in polni življenja, združeni z njo, ki ima ribjo krv — pa takó malo duha.“

„Vsakdo se lahko zmoti, Irma, srce ga vara on misli, da ljubi, a se mu predmet samo dopada, ko pride prava ljubezen, tedaj še le spozna, Irma, tedaj!“

„In če se še motite, Mate?“

„Ne, ni mogoče; vaša podoba spremlja me kakor moja senca in vaše besede doné mi vedno tako sladko na uho, ne, ne varam se, Irma.“

Stisnil je krepko njeno ročico, ona pa ga je le molče pogledala.

Denkman je hotel napeljati govor na zadnje srečanje na pošti, a posrečilo se mu ni dolgo. Milena je govorila prav navadne vsakdanje reči.

„Gospodičina“, pretrga jej on govor, vstavi se ter zmaje z nazaj vpognjeno glavo.

„No?“ vpraša ona samo, ter ga smeje se pogleda.

„Povejte, vi me sovražite?“

„Jaz? jaz ne sovražim nobenega človeka.“

„Pa ljubite me tudi ne.“

„Oho, prenagel skok od sovražtva do ljubezni gospod Denkman!“

„In jaz vas ljubim tako neizrečeno, Milena!“

Dejal je to s tako prijetnim glasom, tako nežno, tako lepó, da se je stresla, kakor ko ji je povedal, da jo ljubi, pred tremi leti.

Vendar se je ohrabrila zopet in rekla:

„Kdo vam pa veruje, če še tako prisegate in zabičujete?“

Hotel se je jeziti, pa poznal je sam svojo nestalno narav ter vprašal samo:

„Vi mi torej ne verujete, kar sem vam pravil zadnjič o usodi svoji in one deklice, moje zaročenke?“

„Kdo vam brani izmisliti si verjetno bajko, eh, gospod Denkman, kaj boste toliko zatrjevali, saj — oprostite, veste — ne poveste iste stvari dvakrat enako. Zamerim vam pa ne, ker vas poznam, narave ste take in vem, da ne delate iz hudobije.“

„Čudno menenje imate o meni, ko se srečava drugokrat v življenji.“

„Prav tako, kakor pred tremi leti.“

„Takó? Varali ste me torej tedaj, trdeč, da me ljubite.“

„Oho, saj brez teh lastnosti bi ne bili vi. Sodila sem vse vaše male laži milo — saj se spominjate, ali pa ne — da ste n. pr. tolikokrat dejali, da ste me kje čakali, da bi šla mimo, a počasi ste priznali, da ste kje sedeli sè svojimi prijatelji, ali da pridete k nam in ni vas bilo, ker ste bili v uradu, med tem, ko ste potem priznali, da ste bili v veseli družbi; glejte, vse te laži sodila sem milo in vam oprostila, ker sem morala.“

„Sedaj sem vam pa resnico povedal, da nisem nikdar ljubil one bogate neveste in da sem jaz nehal se svojimi listi do nje.“

„In če bi bilo tudi na tem kaj neresnice, tako n. pr., da se je ona zaljubila v drugega, ali celo . . .“

„Kdo vam je to pravil“ — pretrga ji on besedo, ne; glejte, bežala je ona s pevcem potem še le, ko sem ji jaz nehal pisati, prisežem vam, da je tako.“

„Ha, ha vendar le laž!“

„Po njenem činu, prosim gospodičina, razvidete lahko, kako srečno sem ušel.“

„Ha, ha, vendar ne vi, ona le je nehala z dopisovanjem, ha, ha!“ smejala se je britko Milena, kajti bilo je to prehudó:

„Jaz sem le tako naštevala svoje slutnje in vse mogoče slučaje, vi ste se pa vjeli, gospod Denkman, torej nezvesta, všla je!“

„Da, všla, a potem šele, še le potem!“

In vdaril je s svojo sabljo ob tla ter krčevito stisnil njeno roko in rekel to tako pripričevalno, da mu je res verjela.

„In kje je sedaj?“ je vprašala Milena mirno, da umiri tudi njega.

Odgovoril je takoj.

„Vrnila se je in oče jima je moral oprostiti, saj veste, stare povesti.“

Prišla sta v tem do vile ter počakala drugih, ki so bili nekaj korakov za njima.

„Kaj ste se takó razjezili?“ je vprašal učitelj.

„Eh, nič“, odgovorila je Milena ter kratko se poslovila in odšla; ozrši se ali gre Irma za njo, zdelo se ji je, da se je poljubila z Gornikom.

Užalilo jo je do srca; evo nove prevare, mislila si je, rekla pa ni ji ničesar, ker se ji ni ljubilo govoriti; tudi o Denkmanu zinila ni besede.

Irma se ji je pa zamerila; ker je vedela, da misli na bogatega kupca, katerega sta srečali zadnjič; tu se pa igra se srcem, ki bi imelo biti zvesto drugi.

Spravila se je takoj v posteljo z nelepimi mislimi in ko jo je Irma nagovorila, delala se je, da spi, v resnici pa je budela dolgo, dolgo.

„Ljubim ga, ljubim pri vseh njegovih slabostih in če ga videvam, ne bodem se mu mogla ustavljati“, zdihovala je Milena pod odejo. „Ali naj se zanesem na njegove besede? Da, sedaj je mogoče resničen njegov čut ali kako dolgo? In vendar dopade se mi celó, ko ga dobim na laži; on je pač eden onih srečnih ljudi, katerim vse lepo pristojta, naj govore še tako prazno, naj bodo celó neuljudni, mora se jim oprostiti, kakor neporednim simpatičnim otrokom.“

Kako bi me jezilo, ko bi mi kdo drug zatrjeval svojo ljubezen in bi ne hotel umeti, da, kaj, da? . . . A on, on? Pri njem je kratkočasno, pri njem lepó in tega mu ne smem reči, ne smem povedati. Pač sem nesrečna! In vendar sem bogata, kar sem nekdanj želela tako srčno! In ta misel je tedaj, ki me muči, me nima li on rad radi mojega denarja?

Ko bi ga ne imela — samo en dan — oh, potem bi mu povedala, da ga ljubim, da sem ga ljubila vedno? Kaj bo, ko odide sedaj, ko sem se mu privadila? Vprašala ga bodem naravnost ter gledala ga tako, kakor kadar hočem zvedeti če laž, poznam mu na obrazu. Vprašala ga bodem: Ljubite li mene ali moj denar? Ah ne, tako ne, sram me bode. Nič, videla ga bom samo jutri še pri veselici, potem se pa zaprem in ne izidem, dokler on odide.

Kaj pa Irma? Kako čudno se vede; ljubi li Gornika? Je li sploh ona sposobna prave ljubezni! In on, ali nima že Eme Jenkove? Eh čuden svet, grd je svet —

Tako premišljeva, je zaspala še le proti četrti uri; v sanjah pa je štela denar in Denkman ji je pomagal; videla je trgovca in Gornika ob morji, ki sta se pozdravljala prijateljsko, Irma pa mrtvo

Vzbudila se je trudna in nejevoljna.

Drugo jutro so romale cele trume okoličanov glasno razgovarjajoč se v mesto. Opoludne so pričakovali Bernetovi poročila, a prišli so ter povedali, da se voli zopet popoldne po treh, da je šlo do sedaj vse v redu in da se listi nasprotne stranke prav lahko preštejejo.

Zvečer ob šesti prišli so pevci ter pričeli peti pod okni Bernétovi vile, tako nenadoma, da se je Milena stresla, ko se je pripravljala v svoji sobi na veselico.

„Pojdite fantje“, dejal je Berné se svojim mirnim glasom, „hvala lepa vam, a zdaj napravite se za „Besedo“,

jaz bom nočoj tudi med vami“. Rekši stisne pevovodji nekaj denarja v roke, ter gre med glasnimi živio - klici v hišo. Vsa Svetoivanska inteligenca in mnogo meščanske posela je zvečer prve sedeže pred odrom, ostalo dvorano pa je napolnilo preprosto ljudstvo.

Diletantje naši so bili za kulisami, le učitelj Gornik imel je zmerom kaj opraviti okrog Bernetovih, s katerima je sedela Irma. Bila je izvrstne volje, kakor se ji je videlo; smejala se je s kaplanom, kateri je tekal po dvorani od tega do onega, po to in ono ter se mimogredé nasmejal vsakokrat ali pošalil z Bernetovimi in Irmo, kakor z vaškimi dekleti in drugimi ljudmi, zato so ga vsi radi imeli in vsi radi videli. Veselica se je vršila, kakor se vrše vse take veselice na deželi: ta točka je malo šepala, za to je bila druga boljša; ta pevec je malo hripav, drugi je prijel visoko, da so ušesa bolela.

Pred igro so imeli peti pevci še enkrat. Bili so na odru že vsi — manjkal je eden prvih tenorjev.

Prišel je vendar še ob pravem času ter pomikal se s težka po dvorani — a v tem vzdignejo zagrinjalo. Urno naredi pevec še kaka dva koraka in ne da bi preišljeval dolgo, klekne prej z enim, potem z drugim kolenom spredaj na oder ter stoji tako po najkrajši poti med svojimi kolegi. Preprostemu ljudstvu se seveda ni zdelo kaj posebnega, če pride kdo drugi tod ali tam na oder, inteligenca pa se je smejala iz srca.

Milena ni bila najboljše volje. Denkman je bil v svoji črni obleki prav tak, kakor pred tremi leti in Milena je pozabila v tem trenutku, da je bilo sploh kaj časa vmes. Ko je bil v nekem prizoru sam na odru, gledala ga je izza kulis nesprestano in boječe, vse na njem se ji je dopadalo: njegovo kretanje, glas ter izraz nestalnih njegovih oči in lepega njegovega obraza.

Milena je zapazila, kako je Gornik, v svoji strastni ljubosumnosti govoreč gledal Irmo in ona njega.

Po „Besedi“ se je ljudstvo zbralo v gostilni v spodnjih prostorih. Tudi Berné ni mogel še oditi. Sel je s svojo rodbino in Irmo k okrogli mizi, kamor so potem prišli še Gornik, kaplan in Denkman.

Pevci so peli in pili ter pri vsakem novem litru kričali: živio poslanec Berne, saj so vedeli, od kod jim prihaja vino na mizo.

Pri Bernetovi mizi je bilo tudi jako živahno in veselo. Kaplan je bil nočoj kakor vedno živ in dobre volje. Oči, usta in vse kretanje njegovo je bilo polno življenja, polno duha. Bil je malokdaj tih in malo kedaj miren. Male njegove sive, nestalne oči so prehajale s predmeta na predmet, z mize do mize in prav tak je bil njegov govor. Bernetu je posebno ugajal, zato je bil kaj vesel, da je sedel poleg Milene in Gornik poleg Irme, kakor bi to moralo biti.

Pri sosednji mizi sedel je Dolenec sé svojo ženo in petimi dekleti. Točil jim je skrbno, nazival je gospodičine ter silil piti.

Milena je bila v onih trenutkih srečna, hotela je biti srečna ter si ne kaliti sedanjosti z mislimi in skrbmi. Srečna je sedela poleg Denkmana in ko se je srečal njegov pogled z njenim ter prijel njeno roko, ni mu je od-

tegnila -- zginile so v tem trenutku vse skrbi in bila je srečna.

Par korakov pred vilo pravi Denkman Mileni, ki se ni branila nocoj sprejeti njegove roke:

„Odgovorite mi vendar, gospodičina, me li morete ljubiti? Povejte mi in jaz pridem jutri k vašemu očetu.“

„Ljubim, ljubim! kako naj povem resnico vam, ki ste me že varali tako bridko?“

„Milena, verujte mi, ljubim vas čez vse, od sedaj se ne dam več premotiti.“

„In ljubite li vi samo mene — ali —“

Hotela je reč: denar moj, a sramovala se je, on pa je naglo odvrnil; „Vas in samo vas, odgovorite mi!“

„Dasi se razum moj protivi, vendar, žal, ne morem drugače, nego da vas ljubim; glede mojega očeta pa vam odgovorim v soboto na čitalničnem plesu. Pridite, do tedaj pa naj vas ne bode k nam.“

Hotel je ugovarjati, pa ona je pospešila svoj korak ter bila se svojima roditeljema vstric.

Irma in Gornik sta šla pa jako počasi ter se pri slovesu gorko poljubila, rekši si: na svidenje!

(Zvršetek pride).

Iz krogov kranjskih učiteljic.

„Slovenski Narod“ je prinesel 13. novembra ta-le dopis, katerega je spisala izvrstna učiteljica-pisateljica: „Slovensko učiteljsko društvo“ je sestavilo „spomenico“, to je načrt o preosnovi učiteljskih plač, ter jo potom deputacije izročilo g. deželnemu glavarju — tako nam poroča zadnja št. 21. „Učiteljskega Tovariša“. Kar se tiče te „spomenice“, priznati moramo, da so kranjski učitelji lahko zadovoljni se „Slovenskim učiteljskim društvom“, ki tako lepo skrbi za njih „socijalni ugled“ in pravično razdeljenje njihovih plač. Sestavljajoči te „spomenice“ so gotovo poiskali vse vire v dosego svojega smotra, saj so posegli celo v žep — svojih koleginj. Ta „spomenica“ namreč nasvetuje visokemu deželnemu zboru, naj podeli učiteljicam vsake plačilne vrste po 150 oziroma 200 gld. manj, nego učiteljem. No, ukrepali so dosti dolgo o tem. Uže pred dvema letoma je izšla brošurica: Zar i učiteljicam istu plaču? — in „Učiteljski Tovariš“ — glasililo „Slovenskega učiteljskega društva“, ki šteje, kakor sam pripozna, v svoji sredi precejšnjo število marljivo plačujočih učiteljic, ni zamudil priporočati jo svojim učiteljem — v proučevanje! — Javno in tajno popraševali so se učitelji dokaj časa, zakaj so jim kranjske učiteljice „jednakopravne“? Žive mej njimi, niso uvideli to „jednakopravnosti“. Ljubi Bog, ako je povsod taka jednakopravnost na svetu — kdo jo že tako imenuje? — Oglejmo si jo nekoliko bližje! — Izmej (circa) 180 kranjskih ljudskošolskih učiteljic so 3, reci: tri v I. prvem plačilnem razredu, 2 v II. — 22 jih je v III. plačilnem razr. Vse ostale, nad 150 v IV. A koliko jih je med temi provizoričnimi! Med srečnimi III. plačilnega razreda so vse nadučit-

teljice dekliških štirirazrednic zunaj Ljubljane. — Učiteljice z 20 do 25 službenimi leti so IV. plačilnem razredu — mej tem, ko zavzemajo mladi, neoženjeni učitelji s par definitivnimi leti mesta III. — dá, celo II. razreda! To je torej ona toliko razpita, toliko zavidana naša enakopravnost! Žalibog, me jo poznamo le po imenu iz predalov „Učiteljskega Tovariša“. Oglej si mimo te enakopravniške pravice tudi nje dolžnosti! Učiteljica mora imeti iste predstudije kakor učitelj. Pred jedno in isto komisijo polagata svoje izpite in stopivša v resno delo svojega poklica izvršuje, stoje poleg svojega kolege, dolžnost svojo v dosti in dostikrat večjo zadovoljnost predstojnikov, nego on. Ona poučuje svoj razred, kakor on svojega, a poleg tega v dveh, treh oddelkih ženska ročna dela, katera so jeden najtrudljivejših predmetov. S tem poukom ima ona čestokrat 2 do 4, da, cela 6 ur na teden več nego učitelj. Ko učitelj, recimo sorazrednik I. razreda, razpušča mladino, počitka in pokoja željan, hiti ona še le v druge razrede k le še utrudljivejšemu pouku v ročnih delih. Ali se jo morebiti sploh varuje obremenjenja? Bog obvaruj, kjer zboli na večrazrednici učitelj — suplira ga — učiteljica. In za ta trud dobiva naj 150 do 200 gld. manj. Zakaj? Zato, ker molči. Molči tudi o svojem marsikdaj neznosnem stanju poleg rodbine svojega nad — ali součitelja — molči, radi ljubega miru. In — kje bi pa tudi iskala pomoči? Kdó bi jo varoval, ako jo razpijejo oni, s katerimi jo veže stanovska vez! — V krajnem šolskem svetu nima glasu, ona niti ne vé kaj se sklepa. Ako ji ni naklonjen nadučitelj in koliko nam jih je — soditi po tem, kar se vidi, čita — potem naj le gleda, kako bo prišla dalje. In potem se še čudite, da učiteljice rajši v Ljubljani zastonj služijo, nego bi šle na deželo? — učiteljici na deželi pa vzemite še to borno plačo, ki jo jima, da bode še bolj odvisna, da bode prosjaciča za svojo borno hrano. Vi, učitelji, prosite in se potegujete za izboljšanje plač, da hranite svojo družino. Ker ste ločili iz svojih vrst nas učiteljice, zakaj ne ločite i svojih neoženjenih kolegov? Zakaj ne ločite onih, ki imajo po 2, 4 otroke od onih, ki imajo 6? Saj je vendar jasno, da potrebuje 6 otrok več nego 2, 4! — Me Vam stavimo vprašanje; koliko je slovenskih učiteljic, ki ne podpirajo svojcev: bratov, sester, roditeljev? In to s pritrgovanjem od svojih ust. — Ako nekatere porabijo plačo zase, krive so temu razmere, v katerih žive. Da, tudi take imamo, ki žive v razmerah, da jim ni mogoče shajati brez podpore z doma. In vzemimo slučaj, ki pa je jako redek; da bi si vzmogla učiteljica položiti krajcar na stran, ne škodovalo bi to niti njej, niti narodu, ni kolegom! Znano Vam je, s kako marljivostjo, vztrajnostjo in veseljem so jele delovati mnoge izmej nas za učiteljski konvinkt — od katerega, to ste povedali naprej, ne bodo imele nobene koristi — za Franc Jožefovo ustanovo; — one podpirajo časopisja, društva itd. Predbacivali ste nam eleganco ali če hočete: gizdavost! Nespametno je govoriti o tem, ker je smešno. Ženska obleka je dandanes iste cene, če ne dražja, nego moška in razlog je ničev: da učitelji več potrebujejo nego učiteljice, kajti nikdar in nikjer se plače ne uravnavajo

po „potrebah“ dotičnikov. In ko bi to bilo, „potrebovala“ bi tudi učiteljica več, ako bi imela. To je, da ne rečem hujše: jako čudna maksima! — Naši nazori so: jednako delo, dolžnosti — jednako priznanje, plačilo! — Še nekaj! Sklicujete se na sosedne dežele, čes, ondi dobivajo tudi le 8%! Da, na Štajerskem in na Koroškem. Ali povejte nam, na kateri (štajarski) šoli poučuje učiteljica ženska ročna dela? Manjši trud in delo pa zahteva tudi manjše nadomeščenje porabljenih močij. Sicer so pa tam učiteljice že sedaj boljše plačane, nego tu. In na Koroškem? Učiteljica tam res poučuje tudi ženska ročna dela brez posebne nagrade, — a obhodite celo Koroško in težko bodele našli kraj, kjer bi učiteljica ne imela prostega stanovanja. Ako ga nima v šolskem poslopju, plačuje ji ga občina in poleg tega dobiva še čestokrat kurjavo — in celo razsvetljavo. — In na Kranjskem? Kdo se tu briga za novodošlo učiteljico in njeno stanovanje? Tu imamo celo slučaje, da mora učiteljica od sobice, ki jo ima v šolskem poslopju, plačevati stanarino. To je, naravnost rečeno: umazano! Cenjene koleginje! Uže podpore vplanskega deželnega zbora, oziroma njih letošnja razdelitev nas je morala poučiti, v kakšni meri se nam v bodoče hoče rezati trdo prisluženi kruh. Molčale smo, molčale do skrajnosti. Napočil je zadnji čas! Oglašimo se i me za svoj „socijalni ugled“. Povejmo svetu svoje težnje in apelujmo na pristojnem mestu za svoje pravice. Ne skrivajmo svojih ran, to nas ne vodi k cilju! Oni, katerim smo do sedaj zaupale — pustili so nas na cedilu. pomagajmo si same! Tudi za učiteljico velja izrek: da človek toliko velja, kolikor plača!*

Književnost in umetnost.

„Iz luči in teme.“ Zložil E. Gangl. V Ljubljani. Tiskal in založil R. Milic. Str. 102. Cena elegantno vezanemu izvodu 1 gold. Ker imenovane zbirke nismo še čitale, zato, ker je nismo še prejele, ponatiskujemo sodbo, katero je napisal „Slovanski svet“. Zvezek obseza kakih 60, največ manjših pesmic, katere pesnik sam spravlja pod naslov „Iz luči in iz teme“, naslov zajedne posebne pesmice; zadnja kitica te se glasi: „Iz luči in iz teme Nam zlito je življenje: Radost mu je družica, Sodrug njegov — mučenje... Iz teme dviga v luč nas jasno Moč, volja, hrepenenje.“ — „Tu sence črne, jasne luči“...s takimi vrsticami jako primerno v obče označuje pesnik tu priobčene poezije. Kaže na nasprotja čuvstev, efektov, ter jih sosebo rad ilustruje z življenjem v naravi. Mislij ni mnogo v vsej zbirki, vse je bolj navadno; slikana so bolj čuvstva, nego strasti. V posebnem slučaju kaže pa, kakó zmaguje ljubezen nad razliko stanov. „V drevoredu“ označuje današnje mestno, površno, na vnanjost gledajoče življenje. Tu in tam izraža nekako resignacijo, tudi nekoliko sentimentalnosti, daje pa zdravilo: „Srce varuj, Strasti ne tebi, ti jim gospoduj!“ Vse pesmice odgovarjajo vse-

* Članku ni treba komentara. „Slovenka“ ga podpisuje z vsem prepričanjem ter kliče učiteljicam, da se res vzdramijo ter se pot gujejo za svoj „socijalni ugled“!

bini tudi po preprostem, kratkem, često lapidarnem, jasnem slogu, v katerem se morebiti še preveč ponavljajo nekateri, dasi lepi izrazi. Vse teče gladko, izražena čuvstva pa pomirjajo in zadovoljujejo čitatelja. Razburjenosti, krepke sile ne zaslediš; kontrasti niso toliko v čuvstvih samih, kolikor pa v njih primerjanju s prirodnim pojavljenjem. Z nrvstvenega stališča se slovenski moralisti pač ne bodo izpodtikali nad tako poezijo, ki je od kraja do konca v resnici čista, nedolžna in naposled po vseh učinkih — blagodejna. Ne leta posebno visoko, a tudi ne pada nikjer nizko. Giblje se v občem; največ misli podaja pri označevanju raznih umetnikov. Kar se dostaje Slovencev, je vredno omeniti pesen: „Knjiga zgodovine“, katera hrani gledé na sedanjost „prazne liste“ za „blažji čas“; potem gledé na Slovanstvo v obče: „Najlepši sen“, v katerem ceni pesnik najviše slučaj — ko bi „vrnil se zloge, pokoja duh med brate rodne v rodni svet.“ A ta želja je danes še vedno le „sen“. — Pesmice Slovencev z mirno vestjo kaj radi priporočamo.

Nova Nada. Zbornik zabave in pouke. Knjiga I. Svezak I. Izdao Vladimir I. Teharski.

Dobile smo prvi zvezek imenovanega lista s krasnim pozivom. Ako se bodo hrvatski in slovenski dijaki držali napisanega programa, menimo, da bodo morali vspevati.

Prvi zvezek tega lista prinaša: „Regula vitae“ jako srečen proizvod, kojemu sledi tudi dober „Iz knjige proroka Izajije“. Potem so tri slovenske pesmi „Ptičku“, „Tujec“ in „Nade.“ „Sanke“ so dobro premišljene pripovedne črtice, „Prijelom“ in „Robovanje“ se še le začinjata, a začinjata dobro. Zatem priobčuje neznan pisatelj „Bogumilsko narodno pripoviest.“ Jako zanimivo in prav dobro čtivo je študija: „Moderni moraliste“ — „Zola i Tolstoj“. Vidi se, da kritik oba svetovno znana pisatelja pozna prav dobro. Sledi jako bogata literarna kronika in naposled še „Kazališna kronika.“

Reči se mora, da hrvatsko dijaštvo napreduje in dal Bog, da vstraja pri svojem delu tako čvrsto in pogumno, kakor je začelo. V „Pozivu“ se glasi gledé Slovencev:

A eto možemo veseljem javljati, da su i naša mila braća Slovenci pozdravili zanosno naš rad, pružili bratsku desnicu ovom nastojanju. Oni znadu, da jih mi iskreno ljubimo, da jih nećemo asimilirati, već jih podupirati u njihovom kulturnom boju. A ta sloga radjat će koristne plodove.“

Priporočamo prav toplo novi list osobito našemu dijaštvu ter našemu mlademu, čilemu in naobraženemu ženstvu.

Moževa pisma mrtvej ženi. (Milan, Treves, bijon.) Originalna misel kakor je originalna knjiga tega dopisovanja z onim drugim svetom. Vzbudi gotovo mnogo radovednosti in mnogo razprav. Prihaja uprav ob času, ko se ves svet spominja mrtvih. Simpatični ter velečislani pisatelj Caccianiga je spisal celo knjigo pisem svoji izborni ženi, da bi tako dal duška svoji boli. V teh pismih pripoveduje o svojem življenju kot prognancu, uradniku, o samotnem učenjaku; spominja se onih dni, koje je preživel na njeni strani ter opisuje njen um, srce, njene

gracijozne navade ter njeno inteligenco. To so lepi in čisti spomini, polni nekih čustev, katera morajo ganiti čitatelja. Neizrečno krasno so popisani mali dogodki osobito za čuteča in zaljubljena bitja. Religijozni, verski čut in misel o neumrjčnosti duše preveva knjigo, a ne brez dvoma. Dvomi, vedni dvomi razjedajo srce, ki bi vendar rado verovalo. Ta konflikt je najlepši v vsej knjigi, ki provzročuje, da mora čitatelj misliti.

Nemoralna knjiga v Angležih L. Merrick je vzbudil se svojo novo knjigo obilo krika, da-si jo je naslovil: „Osebno menenje“. Zaradi tega ni pa nič manj hrupa, kajti ono menenje je izraženo s toliko močjo in s tolikim prepričanjem, da spreobrne gotovo mnogo čitateljev, mnogo več nego bi jih kako filozofično razmotrivanje.

Ves „veliki“ pregrešek obstoja v tem, da je krasna novela kos življenja angleške stolice, a pisana je tako preprosto in tako verjetno, da mora očarati vsakega.

V čem pa obstoja nemoralnost v tej noveli? Samo v tem, da soprog pokliče k sebi nazaj izgubljeno in zapeljano ženo, ker jo ljubi še vedno in ker ona izpozna svoj pregrešek. Radi te svoje ljubezni se pa mora mož odpovedati svojim sorodnikom, sijajni karijeri in družbi. Padša žena se ne kaznuje in to je preveč mrzlemu angleškemu ljudstvu.

„Mladost.“ Smotra za modernu književnost i umjetnost. — Sredi decembra t. l. začne izhajati na Dunaju (IX. Türkenstrasse 23. II. 19.) revija, ki hoče prinašati izvirne in prevedene leposlovne moderne spise vseh literatur, baviti se z umetniško kritiko, z vsemi vejami filozofije in pečati se z vsemi strokami moderne znanosti. K sodelovanju so povabljeni vsi mlajši slovanski pisatelji, hrvatski, srbski, češki, ruski, poljski in tudi slovenski. Uredništvo ne stavi sotrudnikom nikakih mej (razen nazadnjaštva) ter hoče v znamenju najširše umetniške svobode delati za napredek literature.

Razno.

Velecenjena gč. urednica!

Dovolite, ljubezniva gospodičina, da vprašam Vas, kateri so na srci ženske pravice, pridemo li kedaj do tega, da bode žensko delo, katero je tako in še boljše nego je možko, pridemo li do tega, da bode ženska za tako delo tudi enako plačana?

Mislím tu-le na učiteljstvo. Govorila sem z raznimi nadzorniki in raznimi šolskimi avtoritetami in nadzorniki, kakor drugi členi šolske oblasti so mi vedno dejali prilično tako-le: „Z učiteljicami smo navadno jako zadovoljni, malokedaj se najde tu in tam kaka slaba, a žal, da tega ne moremo reči o moških“. Ne bom tukaj poviševala svojih koleginj ter grajala učitelje; ne, tudi med učitelji so častne izjeme in nikakor jim ne jemljem časti in ne kratim zaslužnja ali res dobri učitelji, vneti za svoj stan so izjeme, učiteljic je pa velika večina dobrih in delavnih in le slabe so izjema. Vspéh v šoli je večinoma večji pri učiteljicah, nego pri učiteljih in naj imajo učiteljice same deklice, mešani razred ali same dečke,

vspéh je vedno boljši, zakaj bi torej bile učiteljice slabše plačane nego učitelji?

Smešno. Nek gospod, kateremu sem stavila to vprašanje, je dejal: Ali Ve gospodične ne kadite, ne hodite v kavarno, učitelji, kakor možki sploh, imajo več razvad, poleg tega se pa še ženijo, imajo ženo in otroke... učiteljica je pa sama.

Kaj nam mari, če ima učitelj večje potrebe, da ima razvade? Tudi me bi si rade privoščile marsikaj, recimo knjig, lepo pohištvo, potovanje itd., a kdo se ozira na naše želje?

Vzemimo dva višja uradnika, recimo sodnika ali še več. Eden poseda rad po krémah, kavarnah, rad kvarta, kadi, ima ženo in otroke, drug je samec, zmeren človek, ki uživa svoj prosti čas na koristnem potovanju ali med raznimi zabavnimi knjigami. V kréme in kavarne ne zahaja, kadi ne, ker mu škodi, bode-li ta imel manj plače od unega? Ne dela li baš tako in morda še več? Nobenemu ne pride na um, da bi se oziral na razvade prvega ter mu vsled tega dajal boljšo plačo, nego drugemu, ki nima razvad.

Zakaj se samo učiteljice torej ne plačuje po njih zaslugah? Skoro povsod imajo ženske učne moči več ur, nego moški, kajti one uče delo v svojem in često v vseh drugih razredih in če se le more, nameče se ji še kaka ura petja ali kaj družega drugod. Pride nadzornik; izreče se o nji najpohvalneje in vse to zato, da je manj plačana od učitetja, koji ima le svojih 20, 22 ur in često, često kak uspeh!

Koleginje, sestre! To je skrajna krivica; postavimo se me Slovenke proti takemu krivičnemu postopanju! Delo naj se plačuje in ne razvade in postranske potrebe. Ne mirujmo, dokler se nam ne dadó one pravice, katere uživa „močni spol“. Delamo kakor oni in še bolj, naj se nás torej plača po naših zaslugah.

Zahvaljevaje se za eventualni sprejem teh mojih vrst v Vašo dično „Slovenko“, Vas lepo prosim, da zagovarjate v Svojem listu naše pravice.*) Pozdrav!

V B., 10. novembra 1897.

Slab vkus. V vsem vedenji, v obleki, v opravi ženske mora biti nekaj, kar imenuje Francoz „comme il faut“, da kaže odlično ženo. Tega pa ne stori ni imeniten rod, ni visoki stan in ne denar, ampak samo edino le čut finega takta, občno je ta prirojen, vendar se dá ta tudi priučiti.

Često je prav mala reč, na kojoj se takoj spozna „dama“. Ako je katera oseba, ki se tako drži, ko se ji predstavlja osebo prav istega stanu, kakor bi ne marala seznanjati se ter se jej odteguje, tedaj iščejo ljudje vseh mogočih uzrokov temu početju, le tega ne pomislijo, da je temu uzrok le breztaktnost.

Druga primera! Mladá žena nosi takoimenovani „pečatni prstan“, v resnici le „tako imenovani“, ker za pečatenje ni nič na njem ni grba ni vezlja (monograma)

*) Tuli jaz sem že govorila o tem z nekim gospodom, ali dejal mi je, da mora mož imeti po postavi toliko plače, da lahko živi dostojno. Dobro; naj jo ima, saj ne prašamo, da se njim plača zniža, ampak učiteljicam poviša. Op. ured.

veliki, obično zeleni kamen je torej — hočem pa ne morem. Za prstan se je še moglo, a za vrezanje „vezlja“ ne, ker to je drago, bodi torej — brez njega. Ako se pa nadevljejo prstani le ob nedeljah ali ob slavnostnih prilikah, tedaj je pa pravi „faux pas“, ker prstani se nosijo ali vedno ali nikoli, naj si bodejo kakoršni koli.

Da ostanemo pri roki! Osobito rokovice so pravi znak odličnosti; barva se menjuje z modo, a rokavica se mora roke vedno dobro oprijemati. drugače je nefino. Za potovanje in nakupovanje jemljejo se navadno ohlapne rokavice, za posete in za družbene zabave pa lepo se oprijemljivo. Poglejmo malo v gledališče. Med gledalkami vidimo damo, ki se naslanja z roko ob naslonjalo sprednjega sedeža. Roka je preoblečena v rdečo-rjavo rokavico, a na zapestji ima zlato zapestnico; vse to stavi na ogled.

Brezokusno je tudi nositi nakit na ulici in na javnih prostorih, takó, da se ga takoj zapazi. Vse oči kolječe kaže, da nositeljica tega nakita ne misli fino in odlično.

Tudi oprava v stanovanji pove posetitelju takoj o značaju hišne gospodinje.

Kar je „preveč“ na nepravem mestu, ne priporoča posebno gospodinje. Včasih pa se vidijo zavese na oknih, ki se vlečejo na tleh še pol metra na široko; pač ni smešnejšega! V „salonu“ stoje na mizi razne „krasne izdaje“, na katerih so platnice najkrasnejše, a tu in tam vidiš na mizici gospejino sliko, bodisi v poročni ali kateri drugi „veliki“ toaleti. Posetitelj mora nekaj reči o sliki, da se polaska gospej. — Slika bodi na moževi mizi, a „krasne izdaje“ v zdravnikovi čakalnici!

V sobah naj bodo le pristne rastline. Kdor jih ne utegne gojiti, naj ne ima rajši nič nego hijacinte, hortense itd. iz papirja ali iz česa drugčega. To je non plus ultra slabega ukusa! Priedila M.

Prešeren. Pridno in ponosno romajo po slovenski zemlji lepe dopisnice, katere je izmislila rodoljubna litijska Slovenka. Kakor smo že naznanile, je na dopisnicah Prešernova podoba, otok Bleški in Prešernova rojstna hiša.

S temi dopisnicami nas je vrla izdajateljica zopet spomnila, da se bliža Prešernova stoletnica, katera se bode gotovo slavila častno za ves slovenski narod, saj so Slovenci opetovano pokazali, kako znajo slaviti svoje prvake. In naj reče sedanji slovenski svet kar hoče, naj poje po napredku realno, radikalno, dekadentno in kar je še takih novih pojavov, Prešernu vendar ne more odrekati slave nikdo vže za to ne, ker je živel v tako neugodni dobi za slovensko slovstvo in ker je bil *prvi pravi pesnik slovenski*, katerega vendar ni mogel dolgo, dolgo doseči in prekiniti nikdo v Slovencih do zadnjega časa.

Ob stoletnici se mu postavi v našem središču — beli Ljubljani — spomenik, in v ta namen se je nabiralo že pred mnogimi leti a je zopet zaspalo.

Slovensko občinstvo mora vedno dajati, ker se vedno nabira, a tako so delali in še delajo vsi narodi, ki so prišli in še hočejo priti do veljave. Mesto nabiranja naj se prirejajo v ta namen koncerti, kajti ako je kdo za-

služil slave in spomenika, zaslužil ga je Prešeren, ki nam je *ustvaril* pesniški jezik, ki nam je *prvi* pel pesmi, ko so *res* pesmi.

1900 v Pariz! Da ne zastanemo Slovenci za drugimi Slovani, ki bodo romali leta 1900 na razstavo v Pariz gotovo mnogobrojno od raznih strani, začnimo skrbeti že zgodaj, da se udeležimo tega svetovnega dogodka i mi. Slovenke, začnite štediti takoj, da boste tudi ve častno zastopane; 5, 6 gl. na mesec si odtrgaj, kdor more in imel bo od tega velik užitek. Ne le izložba, ki bode gotovo velikanskega efekta, ampak idimo tudi, da se spoznamo z ljubeznivimi, živahnimi, omikanimi Francozi, z edinim narodom, ki goji simpatije do nas od vseh sovražnih — Slovanov!

A propós! Ruski car je poslal v Pariz rusko godbo od Preobrajenskega regimenta in *Figaro* je pisal ves radosten:

Dobra novica za Parižane: Ruski car je pooblastil godbo svojega prvega regimenta, da pride v Pariz. Orkester šteje 77 instrumentistov zbranih po carjevem ukazu izmed najboljših vse Rusije. Tako se lahko prorokuje, da bode imela godba velikansk uspeh v naši sredi. In imela ga je zares, kakor poročajo listi.

DOMA.

Katera lega je v spanju najboljša? Navadno se postiljajo postelje z vzvišenim vzglavjem in znižanim vznožjem. Vendar je to neki prav napačno. Nekateri zdravniki trde, da je vodoravna lega veliko bolj primerna; da, celo prav narobe, vznožje naj se nekoliko dvigne, da noge višje leže, nego glava. Posebno se priporoča ta lega neki ljudem, ki trpe na srčnih in pljučnih boleznih, migreni i t. d. Kedor se navadi spati na znižanem vzglavju in vzdignjenem vznožju, bode vedno mirno spal ter se popotnoma okrepcan zbudil, brez glavobola, brez utrujenosti in drngih neprilicnosti, ki mučijo one, ki v postelji bolj sede nego leže.

Porcelanasta posoda. Marsikatera pospodinja se čudi, da je boljša njena posoda, ki se rabi samo o posebnih prilikah ter je vedno skrbno spravljena v omari popolnem pokvarjena. Na vsakem krožniku se nahajajo grde, sive lise, ki izgledajo, kakor da bi bile izpraskane. Prav umevno, Krožniki stoje po 12 in še več kar jeden na drugom. Spodnji, trdi, ostrí rob tišči in drgne pod njim stoječi krožnik. Temu se lahko pomaga, ako se dene med krožnike kos finega ali pilnega pipira, da se krožniki drug bo drugem ne drgnejo.

Tintni madeži v perilu. Razstopi se 20 gr. vinskega cveta in 10 gr. alavna v gorki vodi in s tem se peró tintni madeži na perilu. Madeži ne izginejo takoj, ampak le polagoma, dobro je pa sredstvo osobito za to, ker ne razjeda, česar se ne more reči o drugih sredstvih.

Listnica uredništva.

Ljudmila. Članek o psihologiji Lavre Marholmove je nemški spisal *Ernst Heilborn* v ženskem listu „die Frau“. Kakor jaz sodim to knjigo „Zur Psycologie der Frau“, sklepam,

da je pisateljica hotela biti le originalna, saj sama gotovo vé najboljše, da ne bo reformovala sveta, kakor tu želi, a novo je. Citat lj sodi po tej knjigi lahko L. Marholmovo na dva načina: Ali se ona čuti tako slabo, kakor nam opisuje ženske — in možkim tudi ne dela baš poklonov, ako izvzamemo to, da boji mož absolutni gospodar nad ženo; ali pa je ona sama tako popolna in vzvišena, da vidi ves svet tako — piškav. Oni članek je bil le glede te knjige, zato ne govorim o drugih spisih, nego samo o tem, katerega je nemško žanstvo hudo obsodilo in se meni zdi tudi sicer poln donečih fraz in neumljivih razmotrivanj, toda skrajno pretiran. Bog te živi.

Dolski Pesmi prejela, sodbo Vam pa povem prihodnje.
Demetrija. Za letos bo menda predolgo. Pozdrav!

Jedini zastop

tovarne „GUTENBERG“ v Gradcu za
trgovinske registre zistem

„Patent Workman Chicago“

izvršuje vsako delo glede trgovinskih
registrov, brošur in plakatov po naju-
godnejših cenah.

Za naročbe in nadaljnja pojasnila
obrniti se je do glavnega zastopnika,

Arnolda Coen

TRST — Acquadotto 35 — TRST

FABBRIC

dobiva se pri tvrdki

J. Stjepušin

Sisak

Cenike pošiljam vsakemu na zahtev franko.

Naznanilo!

Spodaj podpisani raznašalec lista „Edinost“, ki je
zajedno **urar**, priporoča se toplo p. n. občinstvu za
popravljanje vsakovrstnih ur.

Udani

Friderik Colja

vratar hiše št. 8 ulica Solitario.

Njegova Svetost Papež Leon XIII.,

sporočil je po svojem zdravniku prof. dr. Lapponiju
lekarnarju Piccoliju v Ljubljani najsrčnejo zahvalo za
Njih Svetos i vposlano

tinkturo za želodec.

Omenjeni zdravnik, kakor veliko drugih odličnih
profesorjev medicine so Piccolijevo tinkturo za želo-
dec preskusili, ter jo priporočajo kot izvrstno kre-
pile za želodec, katere kreпча želodec, pomnožuje
tek, ter povspešuje prebavanje in čiščenje.

Cena: 1 steklenica 10 nvč., 12 steklenic z zavijem
1 gld. 36 nvč.; poštna pošiljatev 66 steklenic 6
gld. 26 nvč.

Najvišje priznanje

lekarnarju Piccoliju v Ljubljani kot prirejevalcu
kapljic za zobe, katere je zadovoljnim
vspehom Nj. c. kr. Vis. prejasna gospa prestolona-
slednica-udova nadvojvodinja. II

Štefanija

izvolila opetovano uporabiti. —
Cena steklenici 20 nvč., 10 ste-
klenic 1 gld. 50 nvč.

LEKARNA PICCOLI

„pri angelju“

Ljubljani Dunajska cesta.

Alessandro Levi & Minzi

Trst, via Riborgo, 21 in Piazza Vecchia
št. 21.

zaloga pohištva

in tapetarij vseh slogov, lastnega izdelka.
Bogato skladišče ogledal in vsakovrstnih
slik. — Na zahtevanje ilustrovan cenik
zastonj in franko. Naročeno blago stavlja
se parnik, ali na železniško postajo, ne
da bi za to računil stroške.

Li t zhaja vsako drugo soboto in stane za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v bakarnih: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fratiniku (Sv. Jakop) po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo ureništvo „Slovenke“, naročnina pa upravnistvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, hšt. 3, II nstr

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“ — Izdavatelj in odgovorni urednik Fran Godnik. — Tiskarna Dolenc. Trst.